

NOTES I ADDICIONS A LA FLORA DE LA VALL DE RIBES (PIRINEU ORIENTAL)

Josep VIGO¹

Article dedicat al Dr. Pere Montserrat, qui tant ha contribuït, i amb tant d'entusiasme, a l'estudi de la flora pirinenca.

RESUMEN.—Se añaden 34 taxa al catálogo florístico del Valle de Ribes, publicado por el autor en 1983. Cinco especies son nuevas para la flora local: *Ranunculus hederaceus*, *Circaea alpina*, *Satureja fruticosa*, *Galinsoga ciliata* y *Narcissus assoanus*.

SUMMARY.—On the basis of the floristic catalogue previously published, some new references concerning 34 taxa are given. The five following species are added to the local flora: *Ranunculus hederaceus*, *Circaea alpina*, *Satureja fruticosa*, *Galinsoga ciliata* and *Narcissus assoanus*.

Al cap de cinc anys de la publicació del catàleg florístic de la Vall de Ribes (VIGO, 1983) no és pas estrany que hom pugui fer-hi modificacions i introduir-hi esmenes; i és segur que altres botànics, més que el propi autor, tenen molt a dir-hi, principalment pel que fa a la interpretació i a la nomenclatura dels tàxons.

Nosaltres apleguem en aquesta nota observacions sobretot de caire florístic, bé que algun cop entrem dins el camp de la taxonomia. Ens referim a 34 espècies diferents, cinc de les quals resulten novetats per a la flora de la comarca. Algunes són citades del Ripollès estricte, però de localitats tocant a la Vall de Ribes, i ho fem perquè corresponen a nous quadrats UTM no assenyalats anteriorment. Les comentem seguint el mateix ordre utilitzat en aquell catàleg i els atribuïm el mateix número o, si cal intercalares, el de l'espècie precedent seguit d'un "bis".

195. *Aconitum anthora* L.

A part les localitats ja esmentades, l'hem vista també vora la deu de la Fontalba (2.100 m s.m.). Aquesta citació obliga a marcar un altre punt al mapa de distribució que publicàrem (l.c.: 199).

¹ Dept. de Biologia Vegetal. Facultat de Biologia. Universitat de Barcelona.

207. **Adonis aestivalis** L.

Com fan constar J.M.ª MONTERRAT i ROMO (1984), aquesta ranunculàcia havia estat recollida ja per SOULIÉ al "Pic de Sant Amanç, entre Ripoll i Ribes", segons exemplar de l'herbari Sennen. Atesos l'hàbitat i l'altitud ("champs, 1.400 m") que aquell autor atribueix a la seva herborització, la localitat no s'ha de prendre al peu de la lletra i tant podria correspondre al quadrat DG38 com al DG37. En aquest darrer cas, seria quadrat nou, ja que l'única citació que donàvem de la planta es referia al DG38.

222 bis. **Ranunculus hederaceus** L.

Segons NUET (1984), aquest tàxon –nou per a la flora de la Vall– existiria a la Font de l'Home Mort, sobre Ribesaltes, 1.630 m (DG38).

348. **Saxifraga pubescens** Pourret

Es fa també al Collet de les Barraques (1.950 m), dins el quadrat DG28, del qual no havíem citat la planta.

358. **Filipendula vulgaris** Moench

L'hem vista al massís de Sant Amanç (Pla de la Foixera, 1.845 m), localitat que correspon a un quadrat UTM (DG37) que no citàvem en el catàleg.

400. **Potentilla alchimilloides** Lapeyr.

Abunda força al Tossal de Rus, 2.100 m (DG18). Apareix també –dins el Ripollès estricte– al solell del Puig s'Estela, 1.900 m (DG38), un massís encara més oriental que el de Sant Amanç. Ambdues localitats corresponen a nous quadrats UTM i s'haurien d'afegir al mapa de distribució (l.c.: 292).

505. **Trifolium spadiceum** L.

No és pas rar a la zona de mulladius dels Plans de Pòrtoles (1.600-1.650 m), en un quadrat (DG38) d'on no havíem indicat la planta. Al mapa corresponent (l.c.: 343) caldria afegir així mateix aquesta localitat.

545. **Linum perenne** L. subsp. **alpinum** (Jacq.) Ockendon

A part de la zona nordoriental de la Vall, d'on ja el citàvem, aquest lli es fa també a l'extrem occidental de la comarca (Costa Geperuda, 2.500 m), al quadrat DG18, no citat al catàleg.

558. **Euphorbia flavicoma** DG subsp. **brittingeri** (Opiz ex Samp.) O. de Bolòs et Vigo

Tàxon que assenyalàvem només dels Cingles de Sant Eloi i que hem vist també cap a la Collada Verda, 1.550 m, en un nou quadrat UTM (DG38).

566. **Dictamnus albus** L.

Espècie molt rara a la comarca, que havíem citat del sector meridional, al vesant dret del Freser. En aquesta mateixa zona apareix també a la banda esquerra del riu, entre La Corba i El Sagnari, constituint de manera fragmentària la vorada seca del *Buxo-Quercetum*.

616. **Viola biflora** L.

A les citacions anteriors cal afegir la del Puig del Pla de les Pasteres (1.500-1.850 m), en el nou quadrat UTM DG48.

627 bis. **Circaea alpina** L.

Espècie nova per a la flora comarcal, que recollírem al Puig del Pla de les Pasteres (1.850 m, DG48). Es feia en les petites anfractuositats de les roques (a manera de diminuts balms sempre humides), en un hàbitat poc corrent per a aquest tàxon.

721. **Gentiana cruciata** L.

Existeix també sota els Cingles de Sant Eloi, 1.260 m (NUET, 1984), en un nou quadrat UTM (DG37); de tota manera ben esperable.

816 bis. **Satureja fruticosa** (L.) Béguinot; *Micromeria fruticosa* (L.) Druce subsp. *fruticosa*

Planta termòfila i de caràcter ben mediterrani que apareix, estranyament, als murs de la carretera sota l'estació ferroviària de Ribes de Freser (875 m, DG38). És possible que es tracti d'una introducció recent, car les localitats catalanes més properes es troben al Barcelonès i a la Noguera.

En el lloc esmentat, aquesta labiada es fa al costat de *Centranthus ruber*, neòfit indiscutible.

904. **Pedicularis comosa** L.

Per les canals i pendissos solells del Pic de Fresers (DG39) s'enfila fins a 2.600 m d'altitud, molt més amunt del que l'havíem indicada. I existeix, a més, al quadrat DG38: solell del Puig s'Estela (1.950 m), dins el Ripollès estricte.

Campanula rapunculus L.

Aquest tàxon havia estat assenyalat de Ribes per CADEVALL (1932), citació que ens passà per alt quan preparàvem el nostre catàleg. De tota manera, com que a l'herbari Cadevall no hi ha cap testimoni de la citació, preferim considerar-la incerta.

1.009 bis. **Galinsoga ciliata** (Rafin.) S.F. Blake

Tàxon al·lòcton, procedent d'Amèrica central i meridional, indicat novellament per A. ROVIRA (1987) del delta de la Tordera, com a novetat per a la flora catalana. L'any 1987 el recollírem en un hort de El Baell (1.250 m, DG28).

1.011. **Anthemis carpatica** Willd.

Dins del quadrat DG29, apareix en abundància a la Coma de l'Embut, 2.325 m, en un vessant solell poblat pel *Campanulo-Festucetum*. I l'hem vist encara en un nou quadrat UTM (DG38): Puig Cerverís, 2.175 m. Al mapa de la pàgina 581 (l.c.) haurien d'afegir-se aquests dos punts.

1.043. **Senecio doronicum** (L.) L.

Abundant al solell del Puig s'Estela (1.950 m), dins del Ripollès estricte. Aquesta localitat és molt més oriental que l'única indicada anteriorment i correspon a un quadrat nou (DG38).

1.164. **Asphodelus albus** Miller subsp. **albus**

Solell del Puig s'Estela, 1.950 m, estrictament fora de la Vall de Ribes. Es tracta d'una localitat força distant de les ja esmentades i correspon a un nou quadrat UTM (DG38).

1.173. **Gagea fistulosa** (Ramond ex DC.) Ker-Gawler

No solament a la zona nordoriental de la Vall, sinó també a l'occidental: sobre el Pla d'Anyella, 1.925 m, DG18 (nou quadrat UTM).

1.199. **Galanthus nivalis** L.

Vora la Farga de Queralbs (1.150 m) i al riberal del Freser, sota Ventaiola (975 m), totes dues localitats al nou quadrat UTM DG38.

1.200 bis **Narcissus assoanus** Duf.; *N. requienii* M.J. Roemer

Al nostre catàleg assenyalàvem com a cosa probable que aquesta amaril·lidàcia penetrés poc o molt dins la Vall de Ribes. En realitat, hi existeix de ple.

No és pas gaire rar a les codines i als llocs rocosos assolellats del sector meridional: El Casot, entre El Sagnari i La Corba, Coves de Ribes (al peu del cingle i als relleixos de roca), entre 800 i 850 m. Sovint es fa dins el *Thymo-Globularietum cordifoliae*. Segons F. VALOIX (com. verbal), existiria també a la zona rocosa calcària entre Batet i Vilamanya, a força més altitud (1.150-1.200 m).

A més dels quadrats DG28 i DG37, apareix, doces, al DG38.

1.224. **Luzula spicata** (L.) DC. subsp. **monsignatica** P. Monts.

Creiem que haurien de ser aquestes la categoria taxonòmica i la nomenclatura de la planta que al catàleg anomenàvem *L. hispanica* Chrtek et Krísá.

1.242. "**Festuca nevadensis** (Hack.) Markgr.-Dannenb".

L'atribució de les plantes ribetanes a aquest tàxon la férem seguint els criteris dels especialistes del gènere i prèvia revisió dels nostres exemplars per l'autora de la combinació (que ha d'atribuir-se en realitat a Richter, per raons de prioritat). Recentment,

DE LA FUENTE & SÁNCHEZ MATA (1987) posen en clar que el tàxon en qüestió és una espècie calcícola que es troba limitada a les muntanyes del Sud de la Península i de l'Àfrica septentrional. Per tant, la planta pirinenca deu pertànyer, molt probablement, a una altra entitat taxonòmica. Esperem que els treballs en curs solucionaran el problema.

1.247. **Festuca yvesii** Sen. et Pau

En fer el canvi nomenclatural de *F. durissima* (Hack.) Kerg. a *F. yvesii* Sen. et Pau desconeixiem que aquest darrer nom ja havia estat revalidat molt abans per LITARDIÈRE (1955). El mateix autor assenyala que *F. yvesii* Litard. té un homònim anterior: *F. fontqueri* St. Yves. Si fos certa la identitat entre *F. yvesii* Litard. i *F. fontqueri* St. Yves –cosa que en principi nosaltres havíem rebutjat– el nostre binomen *F. litardierana* resultaria superflu.

1.279. **Melica minuta** L.

A les localitats ja esmentades, cal afegir la següent: roques calcàries entre La Corba i el Sagnari, 825 m (DG37). Nou quadrat UTM.

1.328. **Alopecurus geniculatus** L.

Dels dos exemplars esmentats en el catàleg, el de la Vall del Bac pertany a la subspècie típica, mentre que el del Coll de la Creu de Meians s'ha de portar a la subsp. **fulvus** (Sm.) Trabut.

1.353. **Scirpus cespitosus** L.

No solament a la localitat ja assenyalada, sinó també als Aigols Podrits, 2.250 m, on és abundant; i encara al Circ d'Ulldeter, a la veïna comarca de Camprodon. Les noves localitats pertanyen, però, al mateix quadrat UTM indicat en principi (DG39).

1.356. **Eriophorum vaginatum** L.

Tàxon que havíem citat d'una sola localitat i que ara indiquem del peu del Pic de Fresers, 2.530 m, i del Circ d'Ulldeter (Vall de Camprodon). Tots dos llocs corresponen al quadrat DG39, nou per a aquesta planta dins la flora comarcal.

1.394. **Carex sempervirens** Vill.

La planta de la Costa Gèperuda (DG18), la identitat de la qual no gosàvem assegurar, pertany realment a aquest tàxon i concretament a la subsp. **sempervirens**. D'altra banda, hem vist aquesta ciperàcia als afloraments calcaris del Pic de Fresers, 2.600 m (DG39).

1.402. **Epipactis helleborine** (L.) Crantz

Al sector meridional de la comarca, sembla que hi és representada per la subsp. **tremolsii** (Pau) Klein, de caràcter poc o molt mediterrani.

1.418. **Dactylorhiza sambucina** (L.) Soó

Observada per J. Gil *et al.* vora Coll de Jou (DG37), nou quadrat UTM. Nosaltres l'havíem indicat només de la zona axial i la suposàvem inexistent a les serres prepirinènques de la comarca.

1.422. **Orchis coriophora** L.

En contra del que dèiem al catàleg, opinem ara que els exemplars ribetans s'han d'atribuir, no pas a la subspècie *fragrans* sinó a la subsp. *matrinii* (Timbal-Lagr.) Nyman, d'esperó amplament cònic i molt més llarg que el label.

BIBLIOGRAFIA

- CADEVALL i DIARS, J. (amb la col.laboració de P. FONT i QUER) (1932). *Flora de Catalunya*, vol. IV. I.E.C. (Secció de Ciències). Barcelona.
- FUENTE GARCÍA, V. de la & SÁNCHEZ MATA, D. (1987). Datos sobre *Festuca rothmaleri* (Litard.) Markgr.-Dannenb. y *F. nevadensis* (Hackel) K. Richter (*Gramineae*). *Anales Jard. Bot. Madrid*. 43 (2): 361-373.
- LITARDIÈRE, R. de (1955). Notes sur quelques *Festuca* du Maroc. *Bull. Soc. Sc. Nat. et Phys. du Maroc*, 35: 139-143.
- MONTSERRAT, J. M.^a & ROMO, A. (1984). Contribution à la Flore des Pyrénées et des montagnes Cantabriques. *Lejeunia*, N.S., 115.
- NUET i BADIA, J. (1984). Notes sobre la flora dels Pirineus i els Pre-pirineus catalans. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 51: 109-116.
- ROMO DÍEZ, A.M. (tesi inèdita). *Flora i vegetació del Montsec (Prepirineus catalans)*.
- ROVIRA, A. (1987). Galinsoga ciliata (Rafin.) S.F. Blake, adventícia nova per a Catalunya i altres aportacions. *In* Notes breus sobre la flora dels Països Catalans. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 54: 88.
- VIGO i BONADA, J. (1983). El poblament vegetal de la Vall de Ribes, I. *Acta Bot. Barc.*, 35.